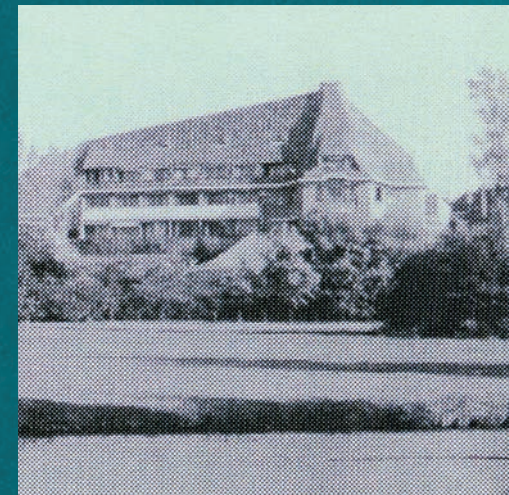

TOELICHTING

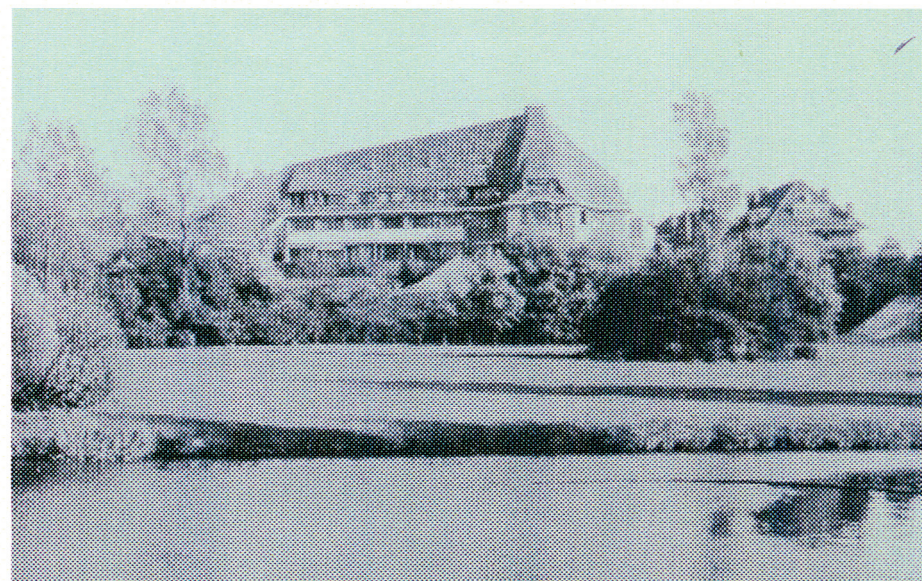
bij het besluit tot aanwijzing van
het beschermde stadsgezicht Westbroekpark / Belgisch Park
gemeente Den Haag (Zuid-Holland)
ex artikel 35 Monumentenwet 1988

TOELICHTING

bij het besluit tot aanwijzing van
het beschermde stadsgezicht **Westbroekpark / Belgisch Park**
gemeente Den Haag (Zuid-Holland)
ex artikel 35 Monumentenwet 1988

foto Westbroekpark

Den Haag, Westbroekpark en Belgisch Park

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer zijn bevoegd om gezamenlijk beschermde stads- en dorpsgezichten aan te wijzen. Het rechtsgevolg van de aanwijzing is dat de gemeenteraad ter bescherming van een stads- of dorpsgezicht een bestemmingsplan, als bedoeld in de Wet Ruimtelijke Ordening, vast moet stellen. In die zin kan de aanwijzing tevens een stimulans betekenen voor een te voeren ruimtelijk kwaliteitsbeleid.

In totaal zijn er in Nederland meer dan 300 beschermde stads- en dorpsgezichten met een geschiedenis die teruggaat tot vóór het jaar 1850. In het kader van het Monumenten Inventarisatie Project is de stedenbouw uit de periode 1850-1940 landelijk geïnventariseerd. Het besluit om het beschermde stadsgezicht Westbroekpark / Belgisch Park aan te wijzen vloeit voort uit die inventarisatie.

Inleiding

Het Westbroekpark en het Belgisch Park liggen ten noordwesten van de binnenstad en de Archipelbuurt, ten noorden van de Scheveningse Bosjes en grenzen aan de badplaats Scheveningen. Tot dit gebied behoren behalve het Westbroekpark/Belgisch Park ook de Nieuwe Scheveningse Bosjes, het Klatterpark, Klein Zwitserland, het Hubertuspark, en het Wittebrugkwartier.

Het beschermd stadsgezicht wordt begrensd door de Rijslag, de Mets-banen, de Nieuwe Parklaan, de bebouwing aan de Badhuisweg, de Stevinstraat, de Van Alkemadelaan, de bebouwing aan de Pompstationsweg, de Gerrit Kasteinweg, de Abbenbroekweg, Klein-Zwitserland (noordoostzijde door de van Alkemadelaan en de zuidoostzijde door de Frederikskazerne), het Hubertuspark en door het Kanaal.

De begrenzing aan de zuidzijde van dit gebied is gelijk aan de (bestemmingsplan)gebieden Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes, Archipel/Willemspark II, en Benoordenhout. Aan de zeezijde zijn de bijzondere kwaliteiten en gebieden met bijzondere waarden aanleiding geweest om de begrenzing in de overgangszone van de badplaatsontwikkeling te leggen. Het na de Tweede Wereldoorlog ingevulde duingebied in het noordoostelijk deel van Duttendel, waar bungalows, eengezinshuizen en flatgebouwen tot stand kwamen, valt niet binnen de begrenzing van het beschermd stadsgezicht. Evenmin is opgenomen het terrein van de Frederikkazerne waarop in de zeventiger jaren grootschalige kantoren werden gebouwd, en dat formeel binnen het bestemmingsplangebied Benoordenhout valt.

Ontwikkelingsgeschiedenis

Het uitgestrekte duingebied tussen Scheveningen en Den Haag werd vanaf 1665 alleen doorsneden door de Scheveningseweg.

In 1830 werd begonnen aan het Kanaal naar Scheveningen. Het ontwerp voor het Kanaal werd in 1824 door de "stadsfabriek" Zeger Reijers gemaakt op last van burgemeester Copes van Cattenburch. Met de aanleg van het kanaal moesten verscheidene vlieden in een klap worden gevangen: verversing van de Haagse grachten, uitwatering van het boezemwater uit Delfland en aanleg van een zeehaven. De aanleg stagneerde om technische en financiële redenen. Pas in 1863 bereikte het Kanaal het eindpunt aan de tegenwoordige Gevers Deynootweg op tweehonderd meter van Seinpostduin. De omliggende wijken ontstonden in hoofdzaak pas aan het einde van de 19de eeuw nadat het uitgestrekte duingebied hier grotendeels was afgegraven. In die tijd werd een groot deel van het oorspronkelijke duingebied afgezand. Ten behoeve van deze werkzaamheden legde men een afzanderijvaart aan, die nog herkenbaar is in de waterloop vanaf Klein-Zwitserland via de gemeentekwekerij naar het Kanaal.

In 1835 zorgde de aanleg van de Badhuisweg voor een goede verbinding met Den Haag, zo genoemd naar het in 1828 voltooide oorspronkelijke neoclassicistische Badhuis ter plaatse van het huidige Kurhaus. Met de aanleg in Scheveningen van de Badhuisstraat in 1861 ontstond een eerste oost-west verbinding (die in latere jaren zou worden gevolgd door de Kanaalweg/Nieuwe Duinweg en Gevers Deynootweg/Jurriaan Kokstraat).

Ten noorden van de Badhuisweg werd het Belgisch Park ontworpen, aanvankelijk "Nederlandsch-Belgisch Park" genaamd, in opdracht van E. Cambier, directeur van de Société Anonyme des Tramways de La Haye. Deze maatschappij had in 1873 de exploitatie overgenomen van het tramtraject over de Badhuisweg tussen Wittebrug en Badhuis dat in 1864 was aangelegd. De tuinarchitect T. Coppieters maakte het ontwerp. De exploitatie van het villapark was in handen van de "Hollandsch-Belgische Bouwgrond Maatschappij" die in 1883 een begin maakte met aanleg en bebouwing.

De Pompstationsweg, die het Belgisch Park aan de zuidoost zijde begrenst, is aangelegd in 1875 en ontleent zijn naam aan het toen in de duinen gebouwde pompstation van de Duinwaterleiding (Watertoren). In 1884 werd de grens met Wassenaar naar het oosten verlegd waardoor een groot stuk van de Oostduinen bij Den Haag kwam.

Nadat de afgegraven duingronden aanvankelijk als weiland en tuingrond waren verpacht, werden er door particulieren, onder meer door de architect J. Mutters jr., plannen ingediend voor een villabebouwing in het gebied tussen het Kanaal en de Badhuisweg. De gemeente nam het besluit een villapark aan te leggen in de geest van het reeds in ontwikkeling gebrachte Van Stolkpark en Belgisch Park.

De periode 1890-1930 is beslissend geweest voor het huidige beeld. Haaks op de kust werd de ontsluiting in 1889 verbeterd met de aanleg van de Nieuwe Parklaan. Voorheen lag hier een zandpad ("gromweg") voor vervoer van visafval e.d. van Scheveningen naar de "sprankarm" in het Kanaal. Er werd een dubbelsporige trambaan aangelegd ter ontlasting van de smalle en drukke Badhuisweg. Het traject op de Badhuisweg werd opgeheven. De Nieuwe Duinweg werd

onder meer ook toen aangelegd. Woningbouw voor goeude burgers kwam tot stand aan de rand van Scheveningen: Kanaalweg e.o., Nieuwe Duinweg e.o. en Nieuwe Parklaan. In 1892 werd een begin gemaakt met de aanleg van de Nieuwe Scheveningse Bosjes in het tot dan toe ongerepte duingebied ten noord-oosten van de Badhuisweg.

In het eerste decennium van de twintigste eeuw vonden uitbreidingen plaats aan de noordwest (badplaats)zijde van het te beschermen gebied volgens een stratenpatroon met vanaf het Harstenhoekplein diagonaalsgewijs lopende straten grotendeels volgens het Uitbreidingsplan van I.A. Lindo uit 1903. Het Belgisch Park kreeg zijn afronding in de richting van de Pompstationsweg en de Nieuwe Scheveningse Bosjes, terwijl tevens langs de Zwolsestraat en in het gebied ten noorden daarvan tot aan de Gevers Deynootweg bebouwing tot stand kwam.

Een groot complex bepaalt voorts het beeld van dit stadsdeel: het Huis van Bewaring annex Strafgevangenis uit ca. 1886-1911 aan de zuidoost zijde. Concentraties van winkels komen voor aan de Stevinstraat tussen de Badhuisweg en de Namensestraat, en aan de Gentsestraat bij de Stevinstraat. Scholencomplexen bevinden zich tussen de Duinkerke-, Kortrijkse- en Gentsestraat. Aansluitend op dit laatst genoemde naoorlogse complex staat de Ichthuskerk uit de jaren vijftig. De Doorniksestraat verbindt in een rechte lijn de Gentsestraat en de Pompstationsweg. Tegenover de Nieuwe Scheveningse Bosjes bevinden zich hier de complexen van een sanatorium en de Eerste Nederlandse Buitenschool die voor de Tweede Wereldoorlog tot stand kwamen.

Voor de aanleg van het villaparkje Wittebrug moesten de ruïne van de afge-

brande korenmolen 'De Vier Winden' en een bierbrouwerij worden gesloopt. Enkele huizen en een café aan de Badhuisweg, die in de tweede helft van de 19de eeuw het gehucht Wittebrug vormden, werden in het villawijkje gehandhaafd.

De op 6 januari 1891 door de raad vastgestelde voorwaarden bij de uitgifte van de gronden hielden onder andere in dat alleen vrijstaande huizen mochten worden gebouwd met een maximale gevelbreedte van 25 meter en een afstand tot de openbare weg van ten minste 8 meter. Aan deze voorwaarden is met name aan de Van Lennepweg en Wagenaarweg niet de hand gehouden.

In het Uitbreidingsplan van Berlage uit 1908 was een terrein met tentoonstellingsgebouwen geprojecteerd in de driehoek tussen het Kanaal, de Nieuwe Parklaan en de Nieuwe Duinweg, een plan waartegen verzet rees van de directeur der Gemeenteplantsoenen Pieter Westbroek. Na jarenlange strijd tussen deze dienst en de Dienst Stadsontwikkeling en Volkshuisvesting koos het gemeentebestuur in 1925 voor het ontwerp van Westbroek: een park, geïnspireerd op de Engelse landschapsstijl.

Aan de zuidoostzijde van de Pompstationsweg kwam vanaf 1912 het Klattepark tot stand, begrensd door de Klatteweg en de Tapijtweg en doorsneden door de rechte Duinroosweg en de slingerende Violenweg.

De verdere afronding (met de buurt Duttendel) naar de in 1938 doorgetrokken Van Alkemadelaan zou pas na de Tweede Wereldoorlog haar beslag krijgen. De Kwekerijweg doorsnijdt met een grote lus rond de in de 19de eeuw aangelegde gemeentekwekerij het natuurgebied ten noordwesten van het

Hubertuspark. Aansluitend op de gemeentekwekerij zijn de in 1938-1939 gebouwde Frederikkazerne (buiten de omgrenzing van het beschermd stadsgezicht) en de sportterreinen van Klein-Zwitserland gesitueerd, de laatste ter plaatse van afgegraven duinen.

Het Hubertuspark in de hoek tussen de Waalsdorperweg en de Plesmanweg omvat de vroegere Tagelenberg en het duingebied waar in de 19de en het begin van de 20ste eeuw de schietbaan van de "Schietvereniging St. Hubertus" was gevestigd. Nadat de schietbaan naar elders was verplaatst en de gemeente dit gebied, tot dan toe eigendom van de familie Van Bylandt, omstreeks 1920 in eigendom had verworven, werd de Tagelenberg in het kader van de werkverschaffing in de crisisjaren verhoogd tot een uitzichtpunt.

De "Wittebrug" werd bij het graven van het Kanaal in 1830 gebouwd en in 1903 door een nieuwe brug in neorenaissancestijl vervangen, die in 1943 bij de aanleg van de Vesting Scheveningen werd afgebroken. De huidige brug dateert uit 1948. Het Hubertuspark telt dertien villa's die alle van na 1950 dateren.

Badplaats en dorp groeiden aan elkaar vast waarbij de hotels en pensions zich concentreerden aan de Gevers Deynootweg, Seinpostduin, Zeekant en meer landinwaarts aan de Badhuisweg. Scheveningen ondergaat vanaf 1970 sterke veranderingen en de zuidkant toont een verbrokkeld beeld met veel open plekken. Het karakter staat onder druk door de ontwikkelingen op toeristisch-recreatief gebied en de woonfunctie is voor een deel van de aan de badplaats grenzende gebieden door de vestiging van kantoren, en ambassades verdrongen.

Enkele villa's en onbebouwd gebleven stukken grond moesten de laatste jaren plaats maken voor kantoren, appartementengebouwen en serviceflats, die in een aantal gevallen door hun structuur, grootschaligheid en materiaalgebruik (o.a. Nieuwe Parklaan 2-42 en Nieuwe Parklaan 97) een verstoring van de voor deze wijk kenmerkende harmonische relatie tussen het groen en de architectuur betekenen. Deze ontwikkeling begon op bescheiden wijze met het flatgebouw Dennenhove aan de Badhuisweg (J.Wils - 1938).

Aan de Badhuisweg vonden vergelijkbaar storende veranderingen in de bebouwingschaal plaats. Tussen de Leuvensestraat en de Stevinstraat verrees het flatgebouw "Residence Belgisch Park" en op de hoek van de Brusselselaan het complex van de Hogere Hotelvakschool.

Reeds in de 19de eeuw bestond het hotel-café "Wittebrug". Het verkreeg zijn huidige vorm in verscheidene bouwfases, onder meer bij een aanzienlijke vergroting in 1937 naar ontwerp van Co Brandes. Thans is hier nog het Institute of Social Studies, dat een nieuw onderkomen krijgt in de vml. P.T.T. panden aan de Kortenaerkade.

Kort voor en na de Tweede Wereldoorlog verrees aan de Plesmanweg het hoofdkantoor van de KLM (arch. D. Roosenburg), thans ministerie van Verkeer en Waterstaat. In 1987 is ten behoeve van het ministerie een nieuwe vleugel aan de achterzijde gebouwd (arch. K. van der Hoeven).

Huidig ruimtelijk karakter en bebouwingsbeeld

Het karakter van de wijk wordt voor een belangrijk deel bepaald door het oude duingebied, de ligging aan de rand van de bebouwde stad tegen de Oostduinen aan en door het overvloedig aanwezige groen van de Nieuwe Scheveningse Bosjes, Klein Zwitserland, het Hubertuspark en het Westbroekpark. Onderling verschillen deze gebieden al sterk door inrichting en gebruik. Zowel het oude natuurlijke duinlandschap is herkenbaar in het Hubertuspark en de Nieuwe Scheveningse Bosjes, als de afgraving van de duinen in het vlakke terrein van het Westbroekpark en Klein Zwitserland. De begroeide hellingen als overgang van hoger naar lager gelegen gedeelten maken Klein Zwitserland in het bijzonder een toonbeeld van dit verschijnsel.

Bij de ontwikkeling van de diverse woongebieden is over het algemeen veel zorg besteed aan de architectuur en de situering in het groen, waarbij van de landschappelijke waardevolle elementen profijt is getrokken. In het bijzonder blijkt dit bij de Nieuwe Parklaan, die zich over duintoppen langs het Westbroekpark slingert en weidse vergezichten biedt en bij de villaparkjes Wittebrugkwartier en Klattepark.

De verschillende delen van de het gebied bezitten elk iets eigens in architectonisch, stedenbouwkundig, en landschappelijk opzicht en vormen een boeiende collage met een bijzondere samenhang, niet in het minst door de verbindende werking van het gevarieerde stratenpatroon.

De rand van Scheveningen/Nieuwe Duinweg

De westzijde van de Nieuwe Parklaan en de omgeving van de Nieuwe Duinweg

tonen het beeld van grote huizen, vrijstaand of gegroepeerd in kleine reeksen. Hier overheerst de stijl van de Nieuwe Haagse School uit de jaren twintig en dertig met bakstenen gevels, stalen kozijnen en veelal overstekende kappen. Betonen grintbanden versterken het horizontale karakter van deze architectuur.

De huizen van Co Brandes aan de Kapelweg en het schoolgebouw aan de Nieuwe Duinweg (gemeentearchitect D.C. van der Zwart, 1924-1927) zijn het vermelden waard. Dat geldt ook voor de aan de stijl van De Bazel en Berlage verwante Nieuwe Badkapel met zijn twee torens (arch. W. Ch. Kuijper, 1916). De zichtas van de school in het groen tot het park in relatie tot het riante wegprofiel van de Nieuwe Duinweg en de daaraan liggende woonhuizen scheppen een fraai stadsbeeld.

De grensgebieden met Scheveningen geven een ruime opzet en luxueus beeld te zien. Aan de Nieuwe Parklaan en de Badhuisweg bestaat de bebouwing uit grote huizen van twee of drie onder één kap. De meeste dateren uit het begin van deze eeuw en behoren tot de overgangsarchitectuur. Het kronkelend verloop van de Nieuwe Parklaan vormt een interessant contrast met de rechte as van de Badhuisweg.

Belgisch Park

Het meest karakteristieke en het oudste deel van de wijk wordt gevormd door het Belgische Plein met de daarop aansluitende straten die een bochtig beloop hebben en door bomen worden omzoomd: Antwerpsestraat, Luiksestraat en delen van de Gentsestraat en Leuvensestraat. Het plein bezit een ruim plantsoen met boombeplanting; de genoemde straten worden behalve door de

bomen gekenmerkt door voortuinen die het villaparkachtige karakter versterken. De bebouwing bestaat uit vrijstaande of dubbele villa's en in aaneengesloten rijen gebouwde étagewoningen. Hier komen zowel de laat-19de-eeuwse badplaatsarchitectuur met houten veranda's, als villa's met motieven uit de chaletarchitectuur en reeksen huizen in overgangsarchitectuur met kleurige gevels en Art Nouveau-elementen voor. De aaneengebouwde huizenreeksen bestaan ten dele uit twee bouwlagen met kap en ten dele uit drie bouwlagen met plat dak. Ook souterrains komen voor.

Uit de periode rond de eeuwwisseling en later dateert de bebouwing van vrijstaande of dubbele villa's langs de Badhuisweg, die in haar oorspronkelijke vorm zowel eclecticisme, neorenaissance, overgangsstijl als architectuur uit de jaren dertig van de 20ste eeuw vertoont. De weg wordt voornamelijk gekenmerkt door twee verschillende wegprofielen. Het eerste gedeelte is smaller en meer geaccidenteerd met aan de ene zijde slechts het groen van de Nieuwe Scheveningse Bosjes en het tweede gedeelte vanaf de Brusselselaan is een brede laan met middenberm waarop eertijds de stoomtram en later de blauwe tram reden, sterk gericht op het Kurhaus.

Ten oosten van de Hasseltsestraat, aan beide zijden van de Stevinstraat, dateert de bebouwing uit de periode na 1920. Het bebouwingsbeeld vertoont voornamelijk aaneengesloten huizenreeksen van twee bouwlagen met kap of drie lagen met plat dak in baksteenarchitectuur. Aan de bochtige, langs de Nieuwe Scheveningse Bosjes lopende, Brusselselaan met de aansluitende gedeelten van de zijstraten en aan de Brugsestraat, evenals aan de noordwest zijde van de Doorniksestraat drukt de verzorgde baksteenarchitectuur van de Nieuwe

Haagse School een stempel op de bebouwing. Men treft hier onder andere villa's in groepen van twee of meer aan uit de jaren twintig en dertig met hoge pannendaken.

Westbroekpark

De landschappelijke betekenis van het park wordt mede bepaald door zijn ligging omringd door water, zijn grote open ruimte met onbelemmerde zichtlijnen, zijn inrichting en de rozentuin. Het is hierdoor een waardevol onderdeel van het stadsbeeld.

Het bebouwde gebied van het Westbroekpark kent aan de slingerende lanen, Nieuwe Parklaan en het gedeelte tussen deze laan en de Cremerweg dubbele villa's in overgangsarchitectuur (1900-1915) en in de stijl van de Nieuwe Haagse School uit de jaren twintig en dertig. Vrijwel uitsluitend komen twee bouwlagen met een kapverdieping voor.

Aan de Wagenaarweg is het huis "De Zeemeeuw" van architect H.C. van de Velde uit 1901, een belangrijk voorbeeld van de Art Nouveau. De hoge ligging van dit huis boven het Kanaal geeft dit gedeelte van de wijk een wat "on-hollandse" allure.

Een gebied apart is de hooggelegen zijweg van de Nieuwe Parklaan, die de verbinding vormt met de Rudolf Steinerkliniek, het in Antroposofische trant vormgegeven gebouw van Jan Buijs. Zowel het uitzicht naar het Westbroekpark als het gezicht erop vanuit dit lager gelegen gedeelte versterken de ligging van dit bijzondere gebouw, dat het als het ware uit de duingrond omhoog rijst en hiervan een nieuwe bekroning vormt.

Aan de zuidzijde van deze zijweg staan enkele herenhuizen in de stijl van de

Nieuwe Haagse School (arch. Co Brandes, ca. 1930). De architect D. Roosenburg bouwde in 1928 aan de Nieuwe Parklaan twee landhuizen: nummer 60 in traditionele trant met een zeer hoge kap en nummer 76 (Villa Windekind) in een door het traditionalisme beïnvloede architectuur. Het laatste huis is gebouwd op een smalle en steil aflopende kavel.

Wittebrugkwartier

De hoofdas in het Wittebrugkwartier, de Van Lennepweg met zijn bochtig beloop en groene karakter, vertoont tussen de Plesmanweg en de Wagenaarweg herenhuizen van twee bouwlagen met kapverdieping in aaneengesloten reeksen of in blokken van twee of drie in de late neorenaissancestijl van het laatste decennium van de 19de eeuw.

Het deel van de Van Lennepweg tussen Wagenaarweg en Nieuwe Parklaan telt een aantal zeer monumentale dubbele villa's in overgangsarchitectuur en Engelse landhuisstijl, waaronder enkele van de architect A. Broese van Groenou.

De bebouwing, die aan de Nieuwe Parklaan de westelijke begrenzing vormt van dit buurtje, bestaat, voorzover niet in de recente tijd door nieuwbouw vervangen, voornamelijk uit villa's en herenhuizen in neorenaissance of in overgangsarchitectuur. Een sterk beeldbepalend element is de pleinachtige uitstulping van de Nieuwe Parklaan die het landschappelijke aspect van deze laan versterkt. De hier gesitueerde villa Ninni (arch. J.H. Pfeiffer, 1905), is een gaaf bewaard voorbeeld van overgangsarchitectuur met geprononceerde Art Nouveau trekken.

Aan het begin van de Badhuisweg, met zijn bocht tot aan de splitsing met de Pompstationsweg, staat bebouwing, waarin herehuizen en eenvoudige woonhuizen in neorenaissancestijl, chaletstijl en overgangsarchitectuur voorkomen. Een harmonisch beeld leveren de aaneengebouwde woonhuizen Badhuisweg 226-232 op, bestaande uit drie bouwlagen met kapverdieping en met kleurige verblendstenen gevels waarin de Jugendstil een voornaam aandeel heeft.

Veel ouder, namelijk uit 1866, is de reeks woonhuizen en een café (Badhuisweg 237-243) van twee bouwlagen met een gemeenschappelijk hoog schilddak. Aan het gedeelte van de Badhuisweg tegenover de Nieuwe Scheveningse Bosjes vallen twee grote herenhuizen in overgangsarchitectuur en Um 1800-stijl op en de flat Dennenhove (arch. Jan Wils, 1938).

Het Klattepark

Het vanaf 1912 ontwikkelde Klattepark is, evenals Zorgvliet, een uitzonderlijk voorbeeld van een wijkje voor het "establishment" met in het groen en aan idyllische lanen gesitueerde villa's van vaak zeer grote omvang. Enkele van deze herenhuizen vertonen de Engelse landhuisstijl (Tapijtweg 1, "De Spranck", arch. A.P. Smits en J. Fels, 1915), andere zijn ontworpen met invloed van de "Um 1800"-stijl.

Aan de Violonweg (nr. 14) bouwde H.P. Berlage in 1913 zijn woonhuis in sobere baksteen en met de keuken aan de straatzijde. De gevels zijn in strijd met de opvattingen van de bouwmeester wit geschilderd.

De ligging tussen de Nieuwe Scheveningse Bosjes en Klein Zwitserland geeft hier een aparte sfeer.

In het groengebied van de gemeentekwekerij vormt de voormalige dienstwoning van de directeur der Gemeentelijke Plantsoenendienst in chaletstijl uit het derde kwart van de 19de eeuw een opvallend element.

De Pompstationsweg heeft een zeer sterke as-werking in de richting van de duinen en de Watertoren, wat niet alleen een gevolg is van de rechte laan met boombeplanting maar ook van zijn voortdurend stijgend beloop in de richting van de stadsrand.

Aan de Pompstationsweg tegenover het vanaf 1886 gebouwde complex van de Strafgevangenis (architecten J.F. en W.C. Metzelaar) werden in het begin van de 20ste eeuw woningen voor het hogere gevangenis personeel gebouwd. De beide vrijstaande villa's Pompstationsweg 175 en 177 zijn in de chaletstijl opgetrokken.

Nadere typering van de te beschermen waarden

Het gebied ligt in het grote aaneengesloten stedelijke groengebied dat loopt van Zorgvliet tot aan de Nieuwe Scheveningse Bosjes en Klein Zwitserland. De opvallende karakteristiek van dit stadsgezicht is het hoogwaardig landschappelijke beeld dat op verschillende wijze gecultiveerd en verstedelijkt is. Deze "lappendeken" met grote afwisseling is kenmerkend voor de zeer verschillende wijzen waarop delen van het gebied zijn ontstaan.

Er is zonder gericht ontwerp een verbindende factor ontstaan tussen de verschillende wijkdelen door de samenhang van enkele duidelijk structuurbepalende wegen. Het straatbeloop van de verschillende delen van de wijk, de lange lanen, kronkelende wegen en het radiale stratenpatroon zijn hiervan essentiële onderdelen. De beeldbepalende bebouwing, dichtbebouwde delen en de diverse groengebieden, en de grote open plekken met bijzondere zichtlijnen zijn eveneens onderdeel van de karakteristiek.

De overgang in Scheveningen van badplaats (-ontwikkeling) naar hoogwaardige woonwijk is ook een belangrijk aspect van dit deel van de stad (met de daarin geïsoleerd liggende Frederikkazerne en het na-oorlogse Duttendel).

Typerend zijn:

- de uitgestrekte groengebieden in de wijk: het Westbroekpark, de Nieuwe Scheveningse Bosjes, de gemeentekwekerij en Klein-Zwitserland en het Hubertuspark;
- de ligging van het Belgisch Park grenzend aan de Nieuwe Scheveningse Bosjes.

- de stedenbouwkundige structuur, de architectuur en het groen van het Belgische Plein en de van daaruit straalsgewijs kromlijnige straten, met in het bijzonder ook:
- de Luiksestraat die ten zuiden van het plein de Antwerpse en de Gentsestraat verbindt;
- de Brugsestraat met aangrenzende straten in een slingerend beloop met architectuur, overwegend in de stijl van de Nieuwe Haagse School;
- het villaparkachtige karakter van de verschillende onderdelen van dit gebied, Westbroekpark, Wittebrugkwartier, Klattepark en Hubertuspark
- het bochtige beloop van rijkelijk van boombeplanting voorziene lanen;
- de uitgestrekte tuinen en de bebouwing van villa's en herenhuizen met een representatief karakter;
- de stedenbouwkundig-historische en landschappelijke c.q. structurerende waarde van de Nieuwe Duinweg en Nieuwe Parklaan, de Badhuisweg en Pompstationsweg;
- de Badhuisweg als zichtas op het Kurhaus met de grotendeels bewaard gebleven bebouwing uit de periode 1900-1940;
- de Pompstationsweg met middenberm en beplanting, doorlopend tot ver in het duingebied;
- de waterloop van het Kanaal met aan weerszijden de groengebieden van de Scheveningse Bosjes en het Westbroekpark.
- de waterloop van de oude afzanderijvaart door de gemeentekwekerij;
- de Van Alkemadelaan als duidelijke structurele begrenzing tussen dit gebied en het duingebied van de Oostduinen met zijn grote landschappelijke waarde.

Waardering

Het Westbroekpark/Belgisch Park heeft een hoogwaardig stadsbeeld door de enorme afwisseling in het karakter van de verschillende wijken in het gebied. Hier liggen naast elkaar kleine villabuurtjes in het (oorspronkelijke en) veranderde duinlandschap.

De schaal, structuur en beeldbepalende bebouwing in relatie tot het water en de uitgestrekte, gevarieerde groengebieden geven aan de verschillende delen van het gebied rondom het Westbroekpark en het Belgisch Park haar bijzondere ruimtelijke kwaliteit. Het hier omschreven gebied is van belang wegens bijzondere landschappelijke, stedenbouwkundige, cultuur- en architectuurhistorische waarden. Zie de bijgevoegde waarderingskaart (S 9312).

Begrenzing

De begrenzing van het beschermde stadsgezicht Westbroekpark / Belgisch Park is weergegeven op bijgevoegde kaart, nummer RDMZ/MSP/43/6.

Rechtsgevolg

Op grond van artikel 36 eerste lid van de Monumentewet 1988 stelt de gemeenteraad ter bescherming van het beschermde stadsgezicht een bestemmingsplan vast als bedoeld in de Wet op de Ruimtelijke Ordening. In het onderhavige geval dient voor het Westbroekpark een dergelijk bestemmingsplan gemaakt te worden. Voor wat betreft het Belgisch Park worden de in de toelichting beschreven cultuurhistorische waarden met het vigerende bestemmingsplan "Belgisch Park" (goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland op 8-2-1983) en met de deels op het gebied van betrekking zijnde bestemmingsplannen "Wittebrug" (goedgekeurd op 11-3-1980) en "Renbaankwartier" (goedgekeurd op 7-7-1981) voldoende beschermd.

Bron

Monumenten Inventarisatieproject Den Haag 1850-1940,
dienst REO, afdeling monumentenzorg, februari 1992.
research en teksten: ir. J.A. van der Hoeve, ir. P.C. Lankamp,
drs. H.P.R. Rosenberg, drs. E.C. Vaillant en drs. D. Valentijn.

Colofon

Uitgave van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Zeist 1994.

Historisch-geografisch en stedenbouwkundig onderzoek:
Gemeente Den Haag, drs. D. Valentijn en ir. P.C. Lankamp.

Begrenzingskaart 1:5000
Kaart van de gemeente Den Haag aangepast door Studio Ineke van der Burg,
Bilthoven.

Foto omslag:
Gemeente Den Haag.

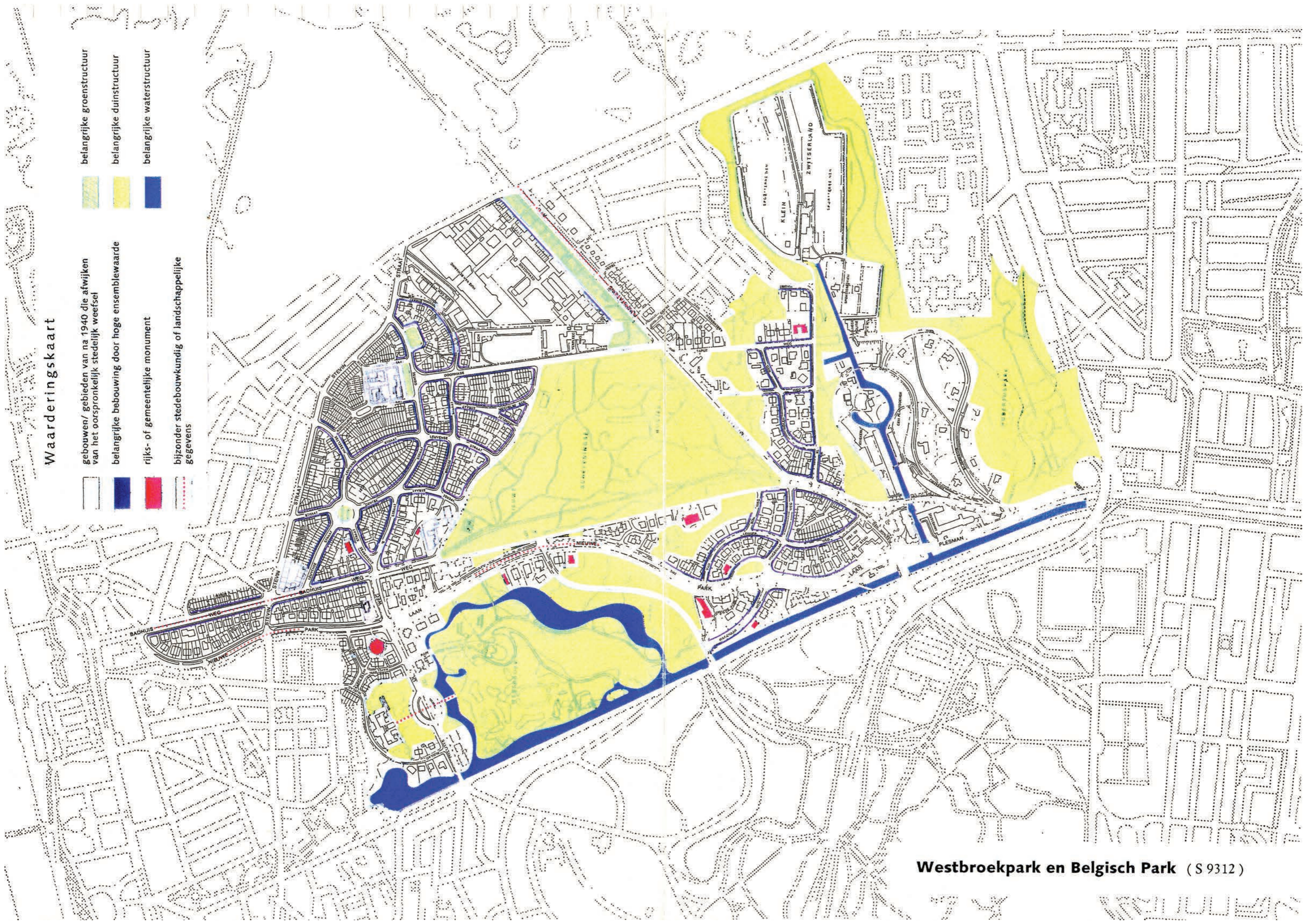
Onderschrift toelichtende kaart:
1. Waarderingskaart (S 9312).

Productie:
RDMZ, Zeist.

Waardingskaart

- gebouwen/ gebieden van na 1940 die afwijken van het oorspronkelijk stedelijk weefsel
- belangrijke bebouwing door hoge ensemblewaarde
- rijks- of gemeentelijke monument
- bijzonder stedenbouwkundig of landschappelijke gegevens

- belangrijke groenstructuur
- belangrijke duinstructuur
- belangrijke waterstructuur

Westbroekpark en Belgisch Park (S 9312)

